

Posudok oponenta dizertačnej práce

Študent : Mgr. Adéla Michková

Názov doktorandskej práce : Supervize v sociálnej práci v Českej republike

Školiteľ . Doc. PhDr. Adéla Mojžíšová, PhD.

Oponent : prof. PaedDr. Milan Schavel, PhD.

Doktorandka Mgr. Adéla Michková sa venuje v svojej doktorandskej dizertačnej práci téme supervízie v sociálnej práci v Českej republike. Autorka spracovala ojedinelú a podnetnú tému, ktorá je doposiaľ podľa mojich vedomostí málo odborne aj publikačne frekventovaná. Aktuálnosť spracovania uvedenej problematiky okrem iného podporujú aj diskusie odbornej verejnosti smerované k neustálej potrebe teoreticky rozpracovať oblasť supervízie v sociálnej práci s cieľom podporiť je systémové využitie v oblasti sociálnej práce. Práca je podnetom pre koncipovanie autonómneho postavenia supervízie v sociálnej práci s potrebou diferenciácie od supervízie v poradensko - psychologickú praxi alebo v psychoterapii. Supervíziou sa v kontexte pomáhajúcich profesií zaoberajú Matoušek, Havrdová, Gabura, Schavel, Oláh, autorka dostatočne využíva aj iné zahraničné zdroje, ako sú Kadushin, Scherpner, Hawkins.

Formálna úprava práce je na veľmi dobrej úrovni, prácu tvorí celkom 125 strán odborného textu, práca obsahuje prílohovú časť. Štruktúra doktorandskej práce je vhodne zvolená, výhrady má k členeniu a samotnému zostavovaniu jednotlivých kapitol. Teoretickú časť práce tvorí len jedna samostatná kapitola, ktorú autorka pomenovala ako „Teoretická časť“. Prvá kapitola mala byť rozčlenená do viacerých kapitol, ktoré mohli prehľadne tvoriť teoretickú časť práce. Prácu tvorí celkovo (v zmysle obsahu práce) jedenásť kapitol, medzi ktoré autorka zaradila aj zoznam skratiek, kľúčové slová a prílohy. Uvedené členenie nepovažujem za štandardné. Citácie jednotlivých autorov sú prehľadné, zodpovedajú príslušnej citačnej norme.

Celkový obsah práce a jej zameranie je napriek výhradám formálneho spracovania a členenia jednotlivých kapitol jedinečné. Autorka v relatívne kompaktnej forme podáva koncentrovaný pohľad na problematiku supervízie v sociálnej práci v intenciách jej skvalitnenia a podpory supervízie v odbore sociálna práca, pričom

autorka navyše komparuje riešenie predmetnej problematiky v kontexte podnetov získaných pri spracovaní výskumnej časti práce.

Stanovenie cieľov práce považujem za opodstatnené doktorandka si kladie za cieľ v teoretickej časti bližšie rozpracovať otázky základných charakteristík supervízie v sociálnej práci a zároveň vymedziť kompetencie supervízora v sociálnej práci.

V praktickej časti, ktorá je mimoriadne rozsiahla a je významným podnetom pre formulovanie niektorých tvrdení sú stanovené ciele v súlade s celkovou koncepciou práce, autorka skúma mieru využitia supervízie v sociálnej praxi, sleduje informovanosť o supervízii a postoj k nej, skúma taktiež najčastejšie formy a typy využívanej supervízie a odhaľuje bariéry, ktoré bránia začleneniu supervízie, ako prirodzenej súčasti pri posilňovaní odbornej kompetencie a efektívnych postupov sociálnych pracovníkov.

Teoretická časť práce poskytuje seriózne informácie o danej problematike, doktorandka kladie v svojej práci dôraz na tri kľúčové oblasti ako sú :

- Charakteristika supervízie v sociálnej práci,
- Ukotvenie supervízie v sociálnej praxi v Čechách,
- Kompetencie supervízora a etické princípy v práci supervízora.indikátory vzdelávania.

Podnetná teoretická časť viedla doktorandku k spracovaniu praktickej – výskumnej časti. Projekt a metodológia výskumu zodpovedá požiadavkám kladeným na spracovanie doktorandských dizertačných prác, aj keď samotné členenie tejto časti môže vyvolať diskusiu, podobne, ako početnosť jednotlivých hypotéz v empirickej časti práce. Zaujímavé a dobre spracované sú časti interpretácia výsledkov výskumu a časť diskusia.

Výskumné ciele a hypotézy sú jasne a primerane formulované, úzko súvisia s témou práce, zvolené výskumné metódy je možné akceptovať.

Ciele dizertačnej práce boli splnené, doktorandka teoreticky podrobne rozpracovala problematiku supervízie, pričom väčší dôraz kládla najmä na oblasť výskumu a formuláciu niektorých tvrdení, ktoré viedli doktorandku k snahe podrobne rozpracovať najmä časť diskusia a záver. Niektoré tvrdenia pokladám za podnetné pre ďalšiu prax, konkrétne ide najmä :

- o zistenia miery využitia supervízie (dôležitý údaj podporujúci ďalšie koncepčné riešenia pre uplatnenie supervízie a ko prirodzenej súčasti v činnostiach sociálnych pracovníkov., čo pokladám v práci za významné,

- potrebu využitia supervízie, akceptovanie prítomnosti supervízora, ako povinnej súčasti odborných činností (deklarovala až ¾ respondentov),
- definovanie jednotlivých bariér v poskytovaní supervízie, ktoré je potrebné riešiť administratívnymi, ale aj právnymi predpismi,
- upozornenie na osvetu medzi objednávateľmi supervízie a priamimi príjemcami a zároveň vzdelávanie supervízorov podľa stanovených kritérií.

Pri spracovaní dizertačnej práce autorka preukázala dostatočné schopnosti v práci s odborným textom, citovaných autorov vhodne dopĺňa svojimi vlastnými tvrdeniami. Metódy výskumu a postup pri spracovaní práce podriadila autorka zvolenému cieľu, na ich základe predkladá v časti diskusia a záver konkrétne podnety a konštatovania na podporu pozitívnej zmeny v sledovanej problematike.

Záver

Predkladaná práca je spracovaná s niektorými formálnymi nedostatkami (usporiadanie kapitol , počet hypotéz, ich formulácia), ktoré ale neznižujú význam a kvalifikované spracovanie problematiky. Práca zodpovedá požiadavkám kladeným na spracovanie dizertačnej práce. Doktorandka preukázala schopnosť teoreticky rozpracovať zaujímavú tému, ktorá je obohatením pre teóriu a prax sociálnej práce. Teoretický rámec obohatila veľmi precízne spracovaným výskumom. Oceňujem náročnosť témy, odhodlanie doktorandky a nemalé úsilie vynaložené pri štúdiu aj zahraničnej odbornej literatúry. Som presvedčený, že práca bude cenným prínosom pre uplatnenie supervízie v sociálnej práci.

Spoločnej odborovej komisii pre obhajoby dizertačných prác navrhujem, aby bola doktorandke Mgr. Adéle Michkovej udelená po úspešnej obhajobe vedecko – akademická hodnosť Philosophiae doctor.(PhD) v príslušnom odbore.

Otázky do diskusie:

1. Aké kritériá považujete za potrebné stanoviť pri vzdelávaní budúcich supervízorov (ich prípravu na supervíznu prax) ?
2. Aký je Váš názor na postupné využívanie supersupervízie pri práci supervízorov ?

Trnava 2.8.2009

Posudek oponenta disertační práce

Student : Mgr. Adéla Michková

Název práce: *Supervize v sociální práci v České republice*

Školitel: doc. PhDr. Adéla Mojžíšová, PhD.

Oponent: doc. PhDr. Michal Oláh, PhD.

Vlastní hodnocení

Predložená dizertačná práca je **mimoriadne aktuálna**, jasne a zrozumiteľne opisuje na vymedzenom priestore problematiku supervízie v Českej republike s akcentom na jej vývoj po roku 1989, neopomínajúc ani pragmatickú stránku v podobe komplexne rozpracovanej empirickej časti so zámerom zhodnotenia využitia a charakteru supervízie v sociálnej práci.

V práci rezonuje vlastná skúsenosť odrážajúca kompetencie autorky v oblasti sociálnej práce. Kapitoly na seba logicky nadväzujú, ašpirantke sa tak podarilo na vymedzenom priestore načrtnúť predmetnú problematiku na základnej úrovni.

Teoretická časť je podľa môjho názoru **spracovaná nedostatočne** svojim rozsahom (na necelých 30 stranách!). Práca má príliš informatívny (všeobecný) charakter prezentujúci už v odbornej verejnosti všeobecne známe informácie o supervízii v sociálnej práci, o čom svedčia už v úvode prezentované otázky „*Aké sú základné charakteristiky supervízie v sociálnej práci?*“, „*Kto môže poskytovať supervíziu?*“ a pod.. Autorka sa zrejme chytila do pasce stále (nielen) na území ČR úzko teoreticky rozpracovanej problematiky supervízie a jej aspektov v tzv. pomáhajúcich profesiách. V období 20 rokov od pádu železnej opony by sa žiadalo už opustiť bezpečné prostredie v podobe neustále opakovaných informácií o dôležitosti jednotlivých metód sociálnej práce, potrebnéjšie sa javí ich hlbšie metodologické rozpracovanie.

Práca poskytuje kompendium základných informácií o supervízii, mohla by byť vhodným učebným doplnkom pre študentov v pregraduálnej príprave sociálnych pracovníkov.

Predložený text je zhrnutím teoretických poznatkov a výkladu pojmov o supervízii vo všeobecnosti, ale aj konkrétnych aspektov supervízie ako metóde pomoci sociálnemu pracovníkovi, pričom autorka **využila metódy** analýzy, syntézy a komparácie.

Vedeckosť práce umocňuje využitie niekoľkých zahraničných zdrojov nezabúdajúc ani na citovanie významných odborníkov pôsobiacich na českých univerzitách.

V empirickej časti sa autorka zamerala na zhodnotenia supervízie v českých podmienkach, možno ju považovať za najprínosnejšiu časť dizertačnej práce prezentujúcu **nové poznatky** v skúmanej problematike. Hypotézy práce sú pomerne jasne definované, autorka neopomenula ani komplexne stanovené indikátory vzťahujúce sa na skúmanú problematiku. Výstupy praktickej časti odporúčam publikovať v odbornom časopise (*ponúkam možnosť v časopise CLINICAL SOCIAL WORK*).

Ako osobitne cenné považujem *mapovanie miery využitia supervízie v Českej republike* ako aj *zisťovanie faktorov podporujúcich a brzdiacich širšie využitie supervízie v sociálnej práci v ČR*. V uvedených oblastiach autorka poukázala na skutočnosti aktuálne aj na území Slovenska, a to prevalenciu realizácie supervízie v mimovládnych organizáciách s pozitívnym trendom vo verejnej správe, čo možno hodnotiť ako vysoko pozitívny trend. Nepriaznivým ukazovateľom brzdiacim širšie využitie supervízie sa javí problém pri hľadaní dobrého supervízora ako aj nedôvera top-managmentu v organizácii, čo poukazuje na neustálu potrebu dobre zvládnutého „marketingu“ v oblasti supervízie sociálnej práce.

Autorke sa tak podarilo naplniť cieľ empirickej časti v podobe popísania súčasného využitia supervízie v sociálnej práci v ČR.

Záverom možno súhlasiť s pisateľkou práce, ktorá v odporúčaní pre prax uvádza: „*klúčové je vzdelávanie zadávateľov a príjemcov supervízie a vytvorenie siete kvalifikovaných supervízorov vo všetkých regiónoch tak, aby bol pokrytý dopyt organizácií po supervízii*“. Pri napĺňaní tohto cieľa jej prajem veľa húževnatosti a vytrvalosti!

Vyjadrenie

Zvolená téma je vysoko aktuálna aj pro futuro. Autorke sa podarilo **naplniť vytýčený cieľ** za pomoci zvolených **metód**. V empirickej časti práce som objavil nové poznatky o danej problematike, čo hodnotím ako **prínos**. Podľa môjho názoru by prácu obohatilo extenzívnejšie rozpracovanie teoretickej časti práce.

ZÁVĚR

Som toho názoru, že práca spĺňa požadované kritériá pre tento druh prác, navrhujem preto **Mgr. Adéle Michkovej udeliť vedecko-akademickú hodnosť PhD.** v odbore sociálna práca.

Miesto vypracování a datum: **Bratislava, 4.9.2009**

Podpis:

Posudok oponenta doktorandskej dizertačnej práce Mgr. Adély Michkovej: Supervize v sociální práci v České republice.

Oponentka: prof. Ing. Libuša Radková, PhD.

V sociální práci, rovnako ako v iných pomáhajúcich profesiách, sa rozvíja supervízia ako metóda, ktorá pomáha skvalitniť prácu sociálneho pracovníka ako jednotlivca, ale aj celých pracovných tímov. Zároveň slúži aj ako metóda celoživotné vzdelávanie pre sociálnych pracovníkov, umožňuje výmenu názorov a skúseností so zvolenými postupmi, prípadne usmernenie od skúsenejších kolegov. Supervízia vytvára medzi supervidovaným a supervízorom ovzdušie vzájomnej dôvery a pochopenia, ktoré na jednej strane môže napomôcť umenšiť určité psychologické napätie a záťaž vyplývajúce z náročnej práce sociálneho pracovníka a na druhej strane pomáha skvalitniť jeho prácu, nachádzať nové a najvhodnejšie riešenia pre klientov. Preto vítame tému práce ako veľmi potrebnú a dosiaľ v podmienkach Českej republiky stále novú.

Práca je spracovaná na 122 stranách, pozostáva z teoretickej a výskumnej časti, v prílohe je zverejnený dotazník, použitý vo výskume. Autorka čerpala z 56 literárnych zdrojov prevažne z českej proveniencie, Slovenska a americkej proveniencie.

V teoretickej časti práce oceňuje oponentka snahu autorky podať komplexný pohľad na supervíziu v sociální práci. V časti venovanej vývoju supervízie sa dozvedáme, že supervízia sa logicky u nás počas 40 rokov totalitného systému nerozvíjala, nakoľko sa nerozvíjala ani samotná sociální práca ako moderný odbor tak, ako ho chápú vo vyspelom svete. Metódy supervízie sa podarilo čiastočne rozvíjať v oblasti psychológie a psychoanalýzy. Na tieto skúsenosti a na vývoj vo svete sa v oblasti supervízie nadviazalo Českej republike v 90. rokoch. Napriek tomu v súčasnosti, 20 rokov po páde totality, supervízia nie je zakotvená v zákonodarstve ČR ani v zákonoch, týkajúcich sa sociální práce. Supervízia sa ukazuje ako veľmi prínosná a aj túto doktorandskú prácu považujeme preto za významnú v procese presadzovania pozície a významu supervízie jednak pre profesné zoskupenie v oblasti supervízie, jednak pre presadzovanie supervízie s jej minimálnymi štandardmi pre uznanie supervízora.

Autorka poskytuje jednak v jednotlivých kapitolách prehľad delenia supervízie, jednak pohľad na osobu supervízora a supervidovaného, rozoberá náležitosti supervíznej zmluvy, tak ako je to zvykom vo svete, etické aspekty supervízie ako procesu.

Výskum tvorí podstatnú časť práce. Autorka oslovila všetky dostupné organizácie v oblasti sociálnej práce a niektorých pomáhajúcich profesií a podarilo sa jej získať vysoký počet zúčastnených respondentov, kde zo 446 respondentov, ktorí odpovedali na zaslaný dotazník, 292 respondentov má skúsenosti so supervíziou.

Oceňujeme aj perfektné spracovanie dotazníka v elektronickej podobe, keď spôsob elektronického spracovania minimalizoval nároky, kladené na respondenta a priamo systém vylúčil vďaka vetveniu dotazníka kladenie irelevantných otázok u tých respondentov, ktorých sa netýkali.

Autorka si vo výskume vytýčila cieľ zmapovať situáciu na poli supervízie v sociálnej práci v ČR a oponentka konštatuje, že spôsob výskumu a výberu respondentov, ktorý zvolila, jej to umožnil. Pracovné hypotézy si stanovila v 3 oblastiach: informovanosti o supervízii, využitia supervízie a poňatia supervízie.

Otázky a pripomienky:

1. V práci ste popísali minimálne nároky na osobu supervízora v oblasti vzdelania a praxe. Myslíte si, že 4 roky praxe budú dostatočné na to, aby supervízor kvalifikovane usmernil pracovníkov s viacnásobne dlhšou praxou a že takto „teoreticky“ pripravený supervízor bude dostatočne hodnoverný na to, aby vytvoril ten dôverný blízky vzťah, ktorý supervízia potrebuje?
2. Považujete svoje výsledky výskumu za zovšeobecniteľné pre situáciu supervízie v ČR a ktoré predpoklady Vás k tomu prípadne oprávňujú? Nemyslíte si, že veľký počet otázok v dotazníku mohol ovplyvniť ochotu respondentov odpovedať a že práve preto ste z vyše tisíce zaslaných dotazníkov dostali 446 vyplnených dotazníkov? Všeobecne sa za dostatočnú návratnosť v odbornej literatúre považuje 60 %.
3. Kto by teda podľa Vás mal byť tým, kto by vzdelával budúcich supervízorov, kto by mal byť ich učiteľom?
4. Ktorá profesná organizácia podľa Vás môže určiť minimálne požiadavky kladené na supervízora a čo ju k tomu oprávňuje?

Záverom konštatujeme, že uvedené otázky majú prispieť ako podnet na diskusiu k tejto téme a nijakým spôsobom nechcú znižovať význam práce. Prácu hodnotíme ako prínosnú v oblasti supervízie a sociálnej práce a odporúčame po úspešnej obhajobe, aby komisia odsúhlasila uchádzačke udeliť vedeckú hodnosť PhD. v odbore sociálna práca.

Smolenice, 17.5.2009

